

seus paràhels (*crou* > *creu*, *dou* > *deu* etc.), veg. *LleuresC.*, 295, § 10, 251-252.

En la *Crònica* de Jaume I la forma *vou* és freqüent: «Dixem als Rics hòmen --- que-y dixessen, e dixeren a una *vou*: —Açò dit és, e així ho atorgam tots»; «--- a la ila de Maylorques --- a la mijia nuyt, que Nòs faÿem levar la àncora a la galea --- per passar a la davant-dita terra, venc don Nuno a la riba de la mar, e cridaren a altes *vous*: —Oy de la galea!— Responeren ---» (Ag., 194.8, 160.13f.); «cridaren a una *vou* ---», «dixeren tots a una *vou*», 139, 261; alguna altra vegada ja hi trobem la forma moderna «dixeren tots a una *veu*» (Ag., 126).

Frase molt repetida en tota l'obra, que alguna altra vegada hi apareix amb una forma més extraordinària, *vots* («dixeren-li a una *vots*» 277, on es tracta dels nobles que voldrien retirar-se del Puig de València; «e açò mateix nos dixeren los cardenals a una *vots*», 506). També, amb frase diferent, durant la batalla del Puig: «los sarrahins --- cobraren la plaça altra vegada, e e-ls chrestians tiraren-se a la costa del castell; e en tant, con açò faeren venc una *vots* la-ssus del castell, dels que-u miraven: —Van-se'n, van-se'n, e vencesse!— --- los cavallers nostres --- cridaren tots a una *vou*: —Sta. Maria, Sta. Maria! --- e van ferir en la davantera --- als sarraïns --- e aquí-s començà de vençre la batalla» (260-261); barreja de formes que es pot explicar per l'estat fluctuant d'una llengua literària encara en els inicis, i en període de ràpida evolució de la llengua.¹

La freqüència de *vou* no té pas el caràcter de peculiar de la crònica jaumina. També en Desclot, en les corts prèvies a l'expedició a Mallorca, a la proposta que el rei fa als barons «tuit resposeren a una *vou*, ab gran alegre, que a Scta. Maria d'agost, fossen justats a Tarragona» (§ 30, *NCl.* II, 85.11). En els mss. de Llull es troben totes dues formes, si bé hi predomina *veu* (*Merav.*, *NCl.* II, 108.26, 109.02, 109.18, 109.27), però també hi ha *vou* —*Merav.* II, 109.7—, i és bastant segur que una gran part dels casos de *veu* en les seves obres són de la còpia més que de l'autor.

Hi degué haver, allora, diferències regionals, car en els testimonis de *vou* es nota una gran freqüència de la provinença nòrdica: «--- professant en *vou* e en cant per les causes eternalis, --- el propheta David --- a scrit aquest libre --- lo qual --- devant l'Archa del Testament, ab *vou* e ab sturmens lo cantaven e --- David lo cantà davant l'Archa», en un full ms. rossellonès en lletra de princ. S. XIV (PVidal, *RLR* XXXII, 357). *L'InvLC* en el període dels anys 40 i següents, recull 16 testimonis documentals de *vou* (especialment en la frase *ab vou de crida*, però també d'altres), contra una desena de casos de *veu*: aquests només des de 1369; d'aquells, tretze corresponen als últims trenta anys del segle, més un que és de 1345; un de 1408 i un encara en l'any 1443.

Però també el trobem encara en fonts de més al Sud, i textos ben meridionals; si bé amb caràcter molt minoritari, ja ben avançat el S. XIV: *vous* en un doc. cancelleresc de 1305 (*Finke, Acta Ar.* III, 135); «ha

aytants de *vous* com l'altre» Bna., c. 1315 (*BABL* VIII, 379). Tots dos en el sentit de 'vot', però almenys en sé un cas en el sentit material, datat ja en el S. XV: «Anibal parlà: ----- Creu a mi, Scipiò, que si are no refrenam --- la batayla --- aquest que veus --- desarmat, altre serà, --- altra cara mostrarà, e lo son de la *vou* no serà aquest que ara ous ni les paraules --- de pau amigable», *AntCanals (Scipiò e An., NCl., 51.31)*: obra redactada entre 1395 i 1404 i publ. segons un ms. en lletra de la 1.ª meitat del S. XV (cf. allí, pp. 18, 26, 28); és bastant segur que la forma *vou* no és l'original del valencià Canals sinó del ms. B, usat per a aqueixa ed., que altera enormement la fonètica de l'autor, omplint el text de grafies en fonètica molt oriental, però és més probable que sigui cat. or. o bal. que no ross., i en tot cas datada en la 1.ª meitat del S. XV.

Modernament la forma *veu* amb *e* està generalitzada a tot el territori lingüístic, fins a l'extrem Sud, fins al cap de les Illes (eiv.: *BDC* I, 29), i fins al cim dels Pirineus: *béu* encara en el Capcir (*BDC* III, 122), i fins a l'extrem superior de la Ribagorçana i del Pallars (*béu* V. Ferrera, Cardós, Boí etc.). Des d'aquestes comarques, i afavorit pels capellans urgellesos, *béu* s'ha imposat fins i tot a tota la V. d'Aran (*Cor., Voc. Ar.*, s. v.; *EntreDL* II, 8) suplantant-hi el gascó *bouts*: que es manté només des de les valls pirinenques veïnes, de Luixon, Comenge i Coserans. En cat. el vocalisme és *béu* cat. or. *béu* ross., *béu* cat. occ., *véu* val., *véu* balear; una forma vulgar i local d'alguns punts de Mall., on la *é* en tals «contextos» sona quasi *ó* és un timbre degut al context (cf. *voure/veure, lloure/lleure* etc.) sense relació amb el *vou* arcaic. A penes podem trobar algun cas de *bóu* o *bós* en algun poble fronterer entre Ribagorça i Sobrarbe (*Griera, Front. Cat. Ar.*, 80-82).

Tots els matisos lit.: la *veu* del vent, la *veu* de la fondalada, han inspirat fins avui els versos de Maragall, de Llorente, de JSPons, la prosa de Xènius (*Gualba la de mils veus*); «--- no s'hi sent cap eco de *veu* estranya / ---», *MtnAguiló*; «La jove prengué l'arpa... i tremolosos / los sons primers, com a gemecs, pujaren / --- / i los ecos feels que sempre vetlen / reptiren la *veu* tan enyorada / ---»; «Llavors del coll blanquíssim la testa arrabassada, / de l'Hebre de la Tràcia rodant per la corrent, / *Eurídice!* amb *veu* tendra i llengua ja glaçada, / *Eurídice!* clamava, fugin-li el pensament... / i *Eurídice!* aquells marges anaven responent», Costa (*L'Arpa*, v. 34; *Orfeu*, v. 79).

En les cites anteriors he donat ja força testimonis medievals de les diverses accs. Serà bo d'afegir-n'hi. 'So de l'òrgan vocal humà': «la sensualitat, per la qual hom ha 5 senys --- per la vista veu hom color e figura ---; per l'oïr hom ou son, brogit, *veu* e paraula ---», Llull (*Merav.* VIII, § 44, *NCl.* III, 17.2).

'Crit', acc. molt viva en ll. germanes, poc en català: «De mentre que Blanquerna anava --- per lo boscage, ohí davant sí una *veu* molt agra e squiva ---», *Blanq.* (*NCl.* II, 216.4; també I, 138.6). «--- Aquesta gent de